

## F. t. l. mod skatteyderbetaling af kantiner m.v.

Lovforslag nr. L 208. Fremsat den 16. marts 1990 af Behnke (FP), Aage Brusgaard (FP), Køpke Christensen (FP), Mogens Elvensø (FP), Ingrid Kjældgaard (FP), Tove Niemann (FP) og Jane Oksen (FP)

**Forslag**

til

**Lov mod skatteyderbetaling af kantiner m.v.**

§ 1. Ingen offentlig institution kan yde skatteyderbetalt tilskud til hel eller delvis betaling for mad, drikke, tobak eller andre nydelsesmidler.

§ 2. Undtaget fra § 1 er forplejning af

- a) sygehuspatienter og
- b) klienter, der opholder sig på særforsoargens institutioner.

## Bemærkninger til lovforslaget

### Hovedsynspunkt

Der anvendes hvert år milliarder af skatteydernes penge til betaling for enkeltpersoners fortæring m.v.

Formålet med nærværende lovforslag er at opnå vidtrækkende besparelser på dette punkt.

Forslaget er en delvis genfremsættelse af Fremskridtspartiets lovforslag nr. L 159 af 18. februar 1983 (Folketingstidende 1982-83, tillæg A spalte 3349 og forhandlingerne sp. 8502).

Lov om restaurations- og hotelvirksomhed m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 186 af 25. marts 1988 kapitel 4, der er optrykt som bilag I til nærværende forslag, indeholder dansk rets hovedbestemmelser om kantiner.

### Arbejds miljølovens bestemmelser

Arbejds miljø- og arbejderbeskyttelsesreglerne er fastlagt i lov om arbejdsmiljø, jf. lovbekendtgørelse nr. 646 af 18. december 1985, som ændret ved lov nr. 220 af 22. april 1987 og lov nr. 196 af 29. marts 1989.

Arbejds miljøloven siger, at der skal anvises medarbejderne passende plads til at indtage deres måltider og gives dem mulighed for at opvarme medbragt mad og drikke. Hvor arbejdets art gør det påkrævet eller naturligt, at medarbejderne ikke spiser i arbejdslokalet, skal der indrettes passende spiserum for vedkommende medarbejdere, hvis dette i øvrigt er rimeligt.

Nærværende forslag berører ikke arbejds miljølovgivningen, hvis forskrifter følgelig ikke påvirkes af forbudet i § 1.

### Finansiering af kantiner og lignende

Når salg af mad, drikke, tobak og andre nydelsesmidler finder sted på arbejdspladser i den offentlige sektor, kræver forslaget, at salgsprisen fastsættes således, at der sker fuld dækning af alle omkostninger:

- a) administration, kasseapparat, telefon og administrationsinventar,
- b) råvarer og andre varer med løbende forbrug, f.eks. opvaskemidler, karklude og kaffefiltre,
- c) moms,

- d) inventar og andet udstyr, der tilgår ved fremstilling, udbud og salg af varerne,
- e) el, gas, vand og renovation, hvis forbrug skyldes varesalget,
- f) porcelæn, glas, bestik m.v.,
- g) kantinepersonale til tilberedning, betjening, afrydning og opvask,
- h) beregnet rimelig husleje for de benyttede lokaliteter, for så vidt der ikke betales (fuld) husleje.

### Private virksomheder

Om private arbejdsgivere vil forlange den fulde omkostningsdækning, ligger uden for forslaget, der alene vil sikre, at skatteyderne ikke betaler til særlige befolkningsgruppers fortsatte særbegunstigelse. Mad, drikke, tobak og andre nydelsesmidler er en privatforbrugsudgift.

På en måde kan man godt sige, at skatteyderne også betaler for et udsnit af mad, drikke, tobak og andre nydelsesmidler, som ydes i den private sektor, for eksempel gennem arbejdspladskantiner med fradragsberettigede virksomhedstilskud. Nærværende forslag rammer ikke disse foreteelser. De fjernes bedst ved ophævelse af indkomstkatten.

At begynde generelt at pille ud af denne del af den betændte skattelovgivning er nok halsløs gerning, og vi må derfor døje med den i den – forhåbentlig meget korte – restlevetid, folketingsflertallet opretholder den asocielle indkomstkattelovgivning. I denne overgangsperiode belemres vi så med det overgangsproblem, at private foretagender på dette punkt stilles bedre end offentlige arbejdspladser.

Her er det for det første klart, at institutioner, der får offentlige tilskud, som helt eller overvejende er bestemt til at dække deres underskud, selvsagt er omfattet af loven. Det gælder for eksempel P & T, DSB, telefonselskaberne, almennyttige boligselskaber, DONG, A/S Storebæltsforbindelsen osv. Men også Danmarks Radio og TV 2 må ophøre med billige kantinepriser, eftersom tvangslicensen er at regne som en skat. Afgrænsningen af, hvad der skal regnes som offentlig sektor, fremgår bl.a. af § 6 i Fremskridtspartiets lovforslag nr. L 222 om begrænsning af antallet af

offentligt ansatte (fremsat den 16. marts 1989, jf. Folketingstidende 1988-89, tillæg A spalte 5325 og Folketingets forhandlinger sp. 8372).

Af yderligere henvisning til afgrænsning af begrebet offentlige virksomheder kan peges på statsministerens fremsættelsestale til lovforslag nr. L 156 af 17. januar 1990 (jf. Folketingstidende 1989-90, tillæg A sp. 3949 og Folketingets forhandlinger sp. 4642). Heraf fremgår det, at begrebet offentlige virksomheder omfatter statslige myndigheder, amtslige myndigheder, kommunale myndigheder, selvejende institutioner, hvis virksomhed overvejende dækkes af tilskud fra det offentlige, selskaber, der overvejende er statsejede, og selskaber, der udøver virksomhed i henhold til koncession eller lignende offentlig godkendelse.

### *Offentlig bespisning*

Som forholdene er i øjeblikket, muliggør finansloven og de kommunale budgetter, at en del af de offentligt ansatte kan opnå billig bespisning m.v. af sig selv, familie og bekendte på skatteydernes bekostning og i visse tilfælde endog har mulighed for, ligeledes på skatteyderbekostning, at hjemtage smørrebrød, kaffe, drikkevarer osv. på favorbetingelser til familiebrug og selskabelige formål.

Det er forargeligt, at offentlige ansatte på den måde som et tillæg til deres gode løn får skattefrit tillæg i form af kantinebespisning til symbolske priser (5.000 kr. sparet på madkontoen er næsten lige så godt som 15.000 kr. i lønforhøjelse).

### *Misundelsessyndromet*

Den indbyrdes kævl og misundelse inden for den offentlige sektors egne rammer slår tilmed ud i lys lue. Mortensaften 1978 anholdt politiet således 147 studerende, der var trængt ind i Københavns Rådhus' kantine, fordi man dér i kraft af større skatteydertilskud fik serveringerne billigere end i universitetets kantine. Lignende demonstrationer blev 7. november 1978 iværksat af 700 gymnasieelever og lignende på Århus amtsgård og 13. november 1978 af 100 seminarister over for Undervisningsministeriet, mens studerende fra Københavns Teknikum to dage efter besatte Arbejdsdirektoratets kantine. 28. november var det RUC-folkene tur til at invitere sig selv på gratis frokost i kommunale forvaltningskantiner. Epidemien sluttede, da Hellerup Seminariumelever den 5. december 1978 gik løs på Gentofte Rådhus' kantine.

### *Kantinecirkulærer*

Den 3. december 1982 udsendte Finansministeriet et cirkulære om kantiner (optrykt som bilag 2).

I dette cirkulære fastslås det, at priserne fremover skal fastsættes således, at de mindst giver dækning for varenes fremstillingsomkostninger, dvs. råvarernes pris samt lønomkostninger vedrørende indkøb, tilberedning, salg og administration.

Når dette cirkulære ikke gav den fulde løsning, skyldes det dels, at det kun omfattede statslige institutioner, og dels, at det ikke blev efterlevet fuldt ud.

Under behandlingen af finansloven for 1989 blev der vedtaget ekstra indtægter for alle statens kantiner på 50 millioner kroner (konto § 23.01.10.44.04), hvilket skulle resultere i færre skatteydertilskud til kantinerne.

Der blev vedtaget stop for statsligt indkøb af tobaksvarer for 10 millioner kroner (konto § 23.01.10.99.16).

Igen hjalp det ikke tilstrækkeligt, og der manglede fortsat initiativer over for kommuner og amter.

Ved finanslovsforliget om finansloven for 1990 blev der igen indbudgetteret nedsatte kantineilskud, denne gang 35 millioner kroner (konto § 23.01.10.99.21), og finansministeren har udsendt et nyt kantinecirkulære af 10. januar 1990. Det nye cirkulære er optrykt som bilag 4.

Fremskridtspartiet betvivler, at det nye kantinecirkulære vil give en definitiv stopper for skatteyderfinansieringen af mad, drikke, tobak og andre nydelsesmidler.

Ifølge Jyllands-Posten fra den 26. november 1989 vil der også efter finanslovsbesparelsen være kantineilskud i staten på 70 millioner kroner.

Der er fortsat ikke taget stilling til udgifterne i kommunerne og amtskommunerne. Alene i Århus Amtskommune ydes der, ifølge Jyllands-Posten af 26. november 1989, 1, 5 millioner kroner i tilskud til kantiner. Det giver et skattefrit tilskud på 2.086 kroner pr. medarbejder. Ifølge Berlingske Tidende af 6. december 1989 ydes der kantineilskud på mellem 200 og 300 millioner i landets kommuner.

Fremskridtspartiet mener derfor, at Folketinget med dette lovforslag bør sætte en definitiv stopper for disse skatteyderilskud.

Til brug for de fortsatte sparekammerer bør Indenrigsministeriet fra samtlige amter og kommuner indhente specificerede opgørelser over, hvor store beløb de pågældende har brugt i 1989 til mad, drikke, tobak og andre nydelsesmidler. Alene tværsammenligningen heraf vil nok have kolossal pædagogisk virkning. Henstillingen fra december 1982 virkede ikke.

### *Militærkantiner*

Specielt hvad angår det værnepligtige personel, må hovedsynspunktet være, at det udbetalte standard-kostpengebeløb må være stort nok til at betale tre daglige måltider af tilstrækkelig næringsværdi. Såfremt dette ikke kan lade sig gøre – enten på grund af lokale driftsteknisk set uheldige forhold som for »små« tjenestesteder eller på grund af irrationel drift – må det pågældende værnepligtige personel have kompensation gennem øgede kostpengebeløb.

Tilsvarende betragtninger gør sig gældende for ikke-værnepligtigt militærpersonel til tjeneste uden for sædvanligt tjenestested i det omfang, dette ikke allerede er tilgodeset i form af andre særydelser.

### *Undervisningsinstitutioner*

Kantiner i forbindelse med undervisningsinstitutioner betjener både det lønnede personale og de studerende. Foran anførte betragtninger gælder også for disse kantiner. Udannelsesstøtte må klart fremgå af de offentlige budgetter. De bør vedtages, disponeres og revideres adskilt fra anden offentlig udfoldelse.

### *Repræsentation og lignende*

Nærværende forslag vil også få dræbende virkning på de udskejelser i mangemillionklassen, som politikere og ledende embedsmænd nu tillader sig, jf. for eksempel spørgsmål nr. S 229 og 230 af 10. november 1978 fra folketingsmedlem Kjærulff-Schmidt. Stærkt kritisable er de forhold, hvorunder det offentlige yder honorarer, diæter og godtgørelser for fraværelse fra hjemstedet m.v. og samtidig yder gratis måltider til de pågældende.

I henhold til gældende regler som eksempelvis Finansministeriets cirkulære af 22. september 1978 skal der ske et vist fradrag i disse ydelser, såfremt der modtages gratis måltider under rejser, møder, kurser m.v., men disse fradrag, der typisk er af størrelsesordenen 50–80 kr. for et hovedmåltid, dækker jo langt fra de festmåltider, som ikke er ualmindelige i det offentlige.

Derfor mener forslagsstillerne, at det helt må overlades til den enkelte for egen regning selv at købe sig den forplejning, som vedkommende ønsker. Nogle vil sikkert mene, at der vil være et særligt problem i udenrigstjenesten og i det hele i Danmarks relationer til fremmede magter.

For så vidt angår kongehusets repræsentationer er forholdene imidlertid det, at de på finanslovens §§ 5 og 6 omhandlede beløb er tilstrækkelige for dem. Er der således brug for strengt påkrævet forplejningsvirksomhed fra statens side, må det klares via finans-

lovens repræsentationsposter. Derved er der stedse fuld offentlighed om størrelsen af disse udgifter.

I kommunerne og amterne er der næppe i noget som helst tilfælde sagligt behov for, at skatteyderne betaler en eneste krone til repræsentative udfoldelser, der indebærer, at folk får serveringer uden at betale af egen lomme. Det afvises totalt, at det offentlige fortsat skal ligge under for den umoralske tese om, at den, der smører godt, kører godt.

### *Undtagelsesbestemmelser*

Sygehusmilliarderne skal først og fremmest bruges til at styrke helbredelsen af patienterne og ikke til ekstravagant forplejning til personalet.

Der er i forslaget § 2 den undtagelse, at sygehuspatienter og klienter i særforsorgens institutioner ikke skal betale for den mad og drikke, de nyder.

Derimod er der ikke indrettet nogen undtagelsesbestemmelse i lovforslaget for eksempel for fængsler, plejehjem og andre institutioner, hvor ophold ofte vil være af længere varighed, og hvor klientellet typisk er i besiddelse af fuld habilitet. Når forslagsstillerne ikke har medtaget nogen undtagelsesregler herom i forslaget, beror det på, at en spisebilletordning til flertallet af disse institutioners beboere må kunne administreres uden ekstra omkostninger over Socialministeriets budget gennem en ændring til sociallovgivningen.

Det findes derfor bedst, at udgangspunktet for folketingsarbejdet meget langt er det rene princip, og så må det under Folketingets arbejde med sagen vise sig, hvor langt man med rimeligheden i behold kan få udgangspunktet til at bære, og hvordan eventuelle undtagelsesregler kan udformes på teknisk acceptabel vis.

### *Sociale hensyn*

Sociale hensyn vil især kunne påberåbes med styrke, hvor det drejer sig om kosten til den opvoksende slægt, der endnu selv er for udviklet til at forstå det forkastelige i at blive spist af med popcorn, wienerbrød, slik eller franske kartofler. Derfor vedrører en anden mulig undtagelsesbestemmelse næringsrig skolebespisning, jf. herom den som bilag 3 optrykte artikel. De dér anførte synspunkter kan også drøftes i forhold til vuggestuer, børnehaver og fritidshjem.

Så længe folkepensionen ikke er sat op til et anstændigt niveau, kan subsidiering også drøftes til madudbringningsordninger. Der henvises f.eks. til spm. nr. S 317 af 10. december 1986 fra Poulsgaard, jf. Folketingstidende 1986–87 (1. samling), forhandlingerne sp. 3895.

## Bekendtgørelse af lov om restaurations- og hotelvirksomhed m.v. nr. 186 af 25. marts 1988

### Kapitel 4

#### *Marketenderier, pensionater m.v.*

§ 20. Næringsbrev kræves ikke til marketenderivirksomhed (kantinevirksomhed). Herved forstås servering i dertil indrettede lokaler i eller i tilknytning til arbejdspladser og tilsvarende steder for personer, der er beskæftiget i virksomheden, for personer, der besøger nogen af de beskæftigede, samt for chauffører, bude og lignende med ærinde i virksomheden. Erhvervs- og Selskabsstyrelsen kan for særlige kategorier af virksomheder fastsætte nærmere regler til afgrænsning af de adgangsberettigedes kreds.

*Stk. 2.* Marketenderivirksomhed med servering af stærke drikke må ikke drives uden tilladelse fra politiet. Tilladelse kan alene gives til en virksomhed eller en flerhed af virksomheder eller, med tilslutning af vedkommende virksomhed eller virksomheder, til en sammenslutning af de beskæftigede. Tilladelse gives for arbejdspladser, der ikke er knyttet til bestemte virksomheder, til en sammenslutning af de beskæftigede. I marketenderier med servering af stærke drikke skal der være ansat en af politiet godkendt marketender til at forestå den daglige drift. Marketenderens løn må hverken helt eller delvis fastsættes som en procentdel af omsætningen af stærke drikke.

*Stk. 3.* Tilladelse eller godkendelse i henhold til stk. 2 kan kun nægtes eller begrænses, såfremt særlige omstændigheder giver anledning dertil. Tilladelse eller godkendelse kan tilbagekaldes, hvis reglerne for marketenderivirksomhed tilsidesættes eller der jævnlig forekommer drukkenskab.

*Stk. 4.* I de i stk. 2 nævnte marketenderier må andre stærke drikke end øl og bordvin ikke udleveres, serveres eller nydes. Øl og bordvin må ikke serveres uden for de i vedkommende virksomhed fastsatte spisetider. I andre marketenderier må hverken nydes eller serveres stærke drikke.

*Stk. 5.* Det strafferetlige ansvar efter § 32, stk. 5, for de i stk. 2 nævnte marketenderiers drift påhviler såvel marketenderitilladelsens indehaver som marketenderen. I andre marketenderier påhviler ansvaret den, for hvis regning marketenderiet drives. Det er forbudt at tilbageholde arbejds løn til dækning af skyld i marketenderier. Der må ikke finde handel sted i marketenderilokalerne. Dog kan Erhvervs- og Selskabsstyrelsen fastsætte bestemmelser, hvorefter der i marketenderier uden næringsbrev kan forhandles nærmere angivne føde- og drikkevarer, personlige fornødenheder og lignende.

*Stk. 6.* Marketenderier må længst holdes åbne i tiden fra en halv time før arbejdstidens begyndelse til en halv time efter dennes ophør. Politiet kan dog tillade, at et marketenderi holdes åbent i indtil 1½ time efter arbejdstidens ophør. I lukketiden må der ikke serveres i marketenderilokalerne. Dette gælder dog ikke ved sammenkomster, der anmeldes til politiet, og som bekostes af vedkommende virksomhed, eller som er foranstaltet af organisationer af de i virksomheden beskæftigede. Endvidere kan lokalerne i lukketiden anvendes i henhold til lejlighedstilladelse efter § 22, men kun såfremt der alene deltager de i virksomheden ansatte samt disses gæster.

*Stk. 7.* Erhvervs- og Selskabsstyrelsen kan i særlige tilfælde tillade, at der i marketenderilokaler – også efter marketenderiets lukketid – finder servering sted af den i § 21 omhandlede karakter. Sådantilladelse giver ikke ret til udskænkning af andre stærke drikke end øl af skatteklasse I og bordvin.

§ 21. Næringsbrev kræves ikke for personer med bopæl her i landet til

- 1) modtagelse i mindst 6 nætter af overnattende gæster med mulighed for servering,
- 2) regelmæssig servering for gæster efter forudgående aftale.

*Stk. 2.* Politiet kan med samtykke fra kommunalbestyrelsen for indtil 1 år ad gangen tillade, at virksomhed i henhold til stk. 1, nr. 1, om-

fatter modtagelse af gæster for mindst 3 nætter ad gangen. Tilladelsen kan tilbagekaldes, såfremt forholdene giver anledning dertil.

*Stk. 3.* I de nævnte virksomheder må stærke drikke kun serveres i forbindelse med de faste måltider.

§ 22. Ved fester, møder, markeder, valg, midlertidige udstillinger og lignende særlige lejligheder kan politiet tillade, at en dertil udpeget person, fortrinsvis en restauratør, udøver en af loven omfattet virksomhed uden anden adgangst.

*Stk. 2.* Højskolers, landbrugsskolers og lignende institutioners servering ved fælles måltider for deltagere ved institutionens sammenkomster og møder kan ske uden tilladelse fra politiet.

## Bilag 2

Finansministeriets cirkulære af 3. december 1982

## Cirkulære om oprettelse og drift af personalekantiner m.v. hos statslige institutioner

Med henblik på opnåelse af ensartede retningslinjer for oprettelse og drift af personalekantiner i statslige styrelser, institutioner og virksomheder, herunder forsvaret og statslige uddannelsesinstitutioner, fastsættes herved følgende:

### *Oprettelse af kantiner*

§ 1. Ved kantinevirksomhed forstås servering i dertil indrettede lokaler på eller i tilknytning til arbejdspladser og tilsvarende steder for personer, der er beskæftiget i en virksomhed, eller som besøger eller har ærinde i virksomheden.

Stk. 2. Der kan etableres kantine på statslige tjenestesteder, hvor der er rimeligt behov for at give personalet, uddannelsessøgende, besøgende m.v. adgang til at købe tilberedt mad, forfriskninger og kioskvarer, såfremt det må antages, at kantine kan drives økonomisk forsvarligt under hensyntagen til de i nærværende cirkulære fastsatte tilskudsmuligheder m.v.

Stk. 3. Kantinevirksomheden baseres på selvbetjening fra skranke og på selvafrydning fra gæsternes side.

Stk. 4. Etablering eller opretholdelse af kantiner, hvor det fornødne økonomiske grundlag ikke er til stede, må kun ske, hvor kantine er et nødvendigt led i udøvelsen af virksomheden på det pågældende tjenestested, eller hvor andre ganske særlige forhold taler herfor, og kun efter indhentet godkendelse fra de bevilgende myndigheder.

### *Institutionens bidrag til kantinedriften*

§ 2. Priserne i kantine skal fastsættes således, at de mindst giver dækning for varernes

fremstillingsomkostninger, dvs. råvarernes pris, samt lønomkostninger vedrørende indkøb, tilberedning, salg og administration.

Stk. 2. Institutionen kan vederlagsfrit stille følgende faciliteter til rådighed:

- lokaler
- varme
- vand
- lys
- el/gas
- køkkenmaskiner og udstyr i øvrigt
- møbler, gardiner m.v.
- porcelæn, glas, bestik
- vaske- og opvaskemidler.

Inventar, udstyr og løsøre i øvrigt, der er stillet til rådighed i medfør af denne bestemmelse, forbliver statens ejendom og vedligeholdes for institutionens regning.

Stk. 3. Institutionen kan i øvrigt dække den del af de med kantine drift forbundne lønudgifter, der medgår til nødvendig afrydning, til fjernelse af affald samt til opvask og rengøring. Denne andel kan kalkulatorisk fastsættes således: Lønudgiften til rengøring af spiselokale dækkes fuldt ud af institutionen. Herudover dækker institutionen en tredjedel af de øvrige med kantine drift forbundne lønudgifter. Institutionens dækning af kantine lønomkostninger, ekskl. rengøring af spiselokale, kan dog ikke overstige en sjettedel af den samlede omsætning ekskl. moms.

Stk. 4. For kantiner med mere end 14 timers åbningstid i døgnet i ugens fem første dage finder bestemmelsen i stk. 3 tilsvarende anvendelse, dog således at institutionens dækning af kantine lønomkostninger ekskl. rengøring af

spiselokale ikke kan overstige en fjerdedel af den samlede omsætning ekskl. moms.

*Stk. 5.* Kantiner, der væsentligst har til formål at betjene institutionens kunder, besøgende og lign. – hertil ikke henregnet uddannelsessøgende eller institutionsanbragte – bør tilstræbe, at den del af kantinen virksomhed, der hidrører fra udefra kommende kantinegæster, økonomisk hviler i sig selv, således at samtlige kantineudgifter dækkes af priserne.

*Stk. 6.* Såfremt der i institutioner af internatskarakter måtte være fastsat lavere kantinepriser for klienterne, end hvad der ville følge af tilskudsbestemmelserne i § 2, lægges de heri indeholdte principper dog til grund ved prisfastsættelsen for institutionens personale. Dette gælder ikke, såfremt personalets deltagelse i spisingen har tjenstlig karakter.

#### *Kantinenes organisation*

§ 3. Kantinevirksomheden bør søges etableret således, at staten, bortset fra en forpligtelse i medfør af § 2, hverken pådrager sig noget økonomisk ansvar for kantinen driftsmæssige resultat eller noget erstatningsansvar for skader i forbindelse med kantinedriften. Dette hensyn kan normalt tilgodeses ved bortforpagtning af kantinen til en selvstændig entreprenør eller ved overladelse af driften til en forening oprettet af personalet.

*Stk. 2.* Såfremt kantinen enten er et nødvendigt led i udøvelsen af virksomheden på det pågældende tjenestested eller dog må anses for naturligt forbundet med virksomhedens karakter, kan kantinen i stedet etableres som en del af den pågældende instituton.

#### *Budget, regnskab, revision m.v.*

§ 4. Såfremt kantinen drives som en del af den pågældende institution, er kantinevirksomheden i det hele underlagt de regler, der bevillings-, regnskabs- og revisionsmæssigt er gældende for statslige institutioner.

*Stk. 2.* Ved udarbejdelsen af forslag til finanslov bør det af indledningen til Anmærkninger II til den enkelte hovedkonto fremgå, hvilke udgifter der forudsættes afholdt til kantinevirksomhed.

*Stk. 3.* Merudgifter og merindtægter, der er en direkte følge af en uforudset stigende efterspørgsel efter kantinenes produkter, kan umiddelbart opføres på forslag til lov om tillægsbevilling. Det forudsættes herved, at en eventuel udgiftsforøgelse i fuldt omfang finansieres via indtægterne fra kantinenes varesalg. En i forbindelse hermed nødvendig udvidelse i antallet af stillinger kan dog kun ske med Finansministeriets forudgående tilslutning.

*Stk. 4.* Institutionens regnskabssystem tilrettelægges således, at der er mulighed for at kontrollere overholdelsen af de i § 2 fastsatte retningslinjer for, hvilke udgifter der skal finansieres gennem indtægterne ved varesalg. Ved tilrettelæggelsen vil det kunne være nødvendigt at foretage opdelinger af hensyn til væregrupper med forskellig avance. Der bør normalt foretages vareoptællinger og udarbejdes opgørelse af driftsresultat ved kantinevirksomheden flere gange i årets løb.

*Stk. 5.* Såfremt der som følge af nærværende cirkulæres bestemmelser konstateres et mindreforbrug i forhold til det på finansloven budgetterede, skal mindreforbruget optages som besparelse på forslag til lov om tillægsbevilling.

§ 5. Såfremt kantinen ikke drives som en del af den pågældende institution, men eksempelvis er overladt til en personaleforening eller bortforpagtet til en selvstændig entreprenør, og tilskud ydes i henhold til § 2, bør vilkårene for kantinedriften være skriftligt fastlagt. Der bør herunder ske en udtømmende fastlæggelse af den pågældende institutions forpligtelser over for kantinen, eventuelt ved henvisning til bestemmelser i nærværende cirkulæres § 2. Det bør i denne forbindelse præciseres, at institutionen ikke hæfter for tredjemands kontrakt- eller erstatningsmæssige krav over for kantinen, samt at kantinen selvstændighed klart bør fremgå over for tredjemand. Det bør endvidere tilkendegives som et vilkår for ydelse af tilskud, at institutionen og rigsrevisionen efter eget skøn har adgang til at iværksætte videregående undersøgelse, herunder af kantinenes forretningsmæssige drift som helhed.

*Stk. 2.* Inden hvert regnskabsårs begyndelse indsendes til institutionens godkendelse et



budget for kantinens drift med angivelse af institutionens bidrag til kantinen.

*Stk. 3.* Kantinens regnskabssystem tilrettelægges således, at det kan danne grundlag for beregningen af institutionens bidrag i henhold til § 2, og således at der, som forudsat i § 4, stk. 4, sker en efter forholdene fastlagt opfølgning af udviklingen i kantinevirksomhedens driftsforløb.

*Stk. 4.* Kantinens regnskab bør være underkastet revision ved en statsautoriseret eller registreret revisor. For mindre kantiners vedkommende kan revisionen dog ske ved anden af institutionen godkendt person. Revisionen baseres i så fald på en af institutionen udarbejdet og af rigsrevisionen tiltrådt revisionsinstruks. Det reviderede regnskab indsendes senest 3 måneder efter regnskabsårets udløb til institutionens godkendelse.

*Stk. 5.* Den af institutionen afholdte lønudgift til rengøring af spiselokaler samt udgifter i medfør af § 2, stk. 2, bør fremgå af finanslovsforslagets indledning til Anmærkninger II til den enkelte hovedkonto og optages i øvrigt som driftsudgifter, fordelt på de respektive standardkonti. Institutionens udgifter i henhold til § 2, stk. 3 og stk. 4 – bortset fra løn til rengøring af spiselokale – ydes som tilskud og optages på finanslovsforslaget under bevillingskontoplanens konto 53. Andre tilskud. Tilskuddet benævnes »Tilskud til kantinedrift«.

*Stk. 6.* Institutionens udgifter i henhold til § 2, stk. 2, ydes efter regning. Udgifter i henhold

til § 2, stk. 3 og stk. 4, kan på grundlag af budgetter, f.eks. kvartalsvis forud, ydes som a conto-bidrag, der reguleres på grundlag af det reviderede og godkendte regnskab. Institutionen kan ikke på anden måde bidrage til fremskaffelse af kapital til kantinedrift.

§ 6. Uanset under hvilken form en kantine drives, skal institutionens udgifter til kantinen afholdes inden for den godkendte bevillingsramme.

*Stk. 2.* Institutionen har indseende med, at kantinen drives økonomisk rationelt, og bør om nødvendigt tage skridt til afhjælpning af mangler i så henseende. Forsvarets Cafeterier, forsvarskommandoen, Postbox 202, 2950 Vedbæk, tlf. (02) 89 22 55, vil være indstillet på i begrænset omfang at yde rådgivningsmæssig bistand til øvrige statslige institutioner i spørgsmål vedrørende kantinevirksomheden, herunder regnskabssystemets rationelle tilrettelægelse.

#### *Ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser*

§ 7. Nærværende cirkulæres bestemmelser forudsættes iværksat, så snart eksisterende kontraktlige eller andre aftalemæssige forpligtelser tillader det, dog senest den 1. juli 1983.

*Stk. 2.* Kantiner, der i dag drives som en del af institutionen – uagtet betingelserne i § 3, stk. 2, ikke er opfyldt – kan opretholde den hidtidige driftsform under iagttagelse af cirkulærets bestemmelser i øvrigt.

*Finansministeriet, den 3. december 1982*

HENNING CHRISTOPHERSEN

/ F. Skovby Mikkelsen

## Artikel i dagbladet Sidste Nyt for ca. 19. januar 1980

*Skolemad*

Mange fremskridtsfolk bliver ophidsede og krasbørstige, når man mumler noget om, at skatteyderne skal betale skolebespisning.

Holdningen er noget, som vi kan lære af: Vi er alt for tilbøjelige til at have alt for begrænset horisont, når vi skal tage stilling til politiske spørgsmål. Dels udtaler mange sig helt kategorisk, som om det drejede sig om alt eller intet: Skal skatteyderne betale alt, hvad skolebørnene spiser og drikker, eller skal de overhovedet ikke betale noget. Dels er man for tilbøjelig til udelukkende at tage stilling ud fra, hvordan forholdene er i ens egen familie. Eller måske allerhøjest i ens egen omgangskreds eller kommune. Vi skal imidlertid tilrettelægge fremskridtspolitikken, så den tager hensyn til forholdene overalt i landet.

Og her er det en kendsgerning, at mange skolebørn kommer i skole uden at have fået morgenmad og ofte uden madpakke eller med ikke særlig sundhedsgavnlig mad.

Dette kan man med rette være forarget over. Man kan ønske, at det var anderledes. Man kan råbe op om, at de pågældende forældre virkelig skulle se at sørge ordentligt for deres børn.

Alt dette hjælper imidlertid ikke stort. Sådant som familiemønsteret – bl.a. i kraft af indkomstskattetrykket – er blevet undergravet i den sidste snes år, kommer mange børn til at gå for lud og koldt vand.

Når kendsgerningerne er af den krakter, må fremskridtspolitikken selvsagt tilrettelægges under hensyntagen til kendsgerningerne. På dette felt, som vi gør det på alle andre områder.

Har vi først nedbrudt de absolutte barrierer for at tænke sagligt og fornuftigt også på dette felt, vil de videre overvejelser bekræfte, at Fremskridtspartiet har ramt rigtigt med den

måde, som vi fra første færd har udformet vort skoleøkonomiforslag:

Forholdene er ikke egnede til almindelige centralt fastsatte regler. Samfundet skal stort set nøjes med, at staten yder den enkelte skole et bloktilskud, og så må forældrekræden have meget vidtgående bestemmelsesret med hensyn til, hvordan man netop på den pågældende skole udnytter bloktilskuddet mest frugtbringende.

Ude over landet, hvor kernefamilierne endnu ikke er gået i opløsning og mor kan være hjemme det meste af dagen og passe sine børn, vil der næppe være fornuft i at bruge af skatteydermidlerne til skolen til bespisning af nogen art.

I storbyområder, hvor man er fri for så mange problemer, som der må betales til ude over landet, vil forholdet ofte være omvendt.

Meningen med et skatteyderbetalt skolevæsen er selvsagt, at det er en samfundsopgave, at børnene i den skolepligtige alder kommer til at udvikle sig fornuftigt og godt, for at de kan få det bedst mulige grundlag for den videre tilværelse.

Hertil hører selvsagt, at de får grundige kundskaber i dansk, regning og fremmedsprog, men også, at deres fysiske helbred trives.

Derfor er det, hvor hjemmene forsømmer den ernæringsmæssige opgave, afgjort et rimeligt formål at bruge skolemidlerne på at give sunde kosttilskud i opvækstårene. Udgiften hertil er meget mere fornuftig end så mange af de ting, som der nu ødsles med i skolevæsenet. Det må imidlertid tilrettelægges lokalt, hvor meget der skal sættes ind på den opgave: Skal det være alle børnene eller dem alle i en vis årgang? Skal det blot være en vitaminpille og et æble eller et glas mælk, eller skal det være mere

vidtgående? Her vil forholdene stille sig forskelligt fra skole til skole, og ved at give den enkelte skoles forældrereds nærbestemmelsesret over et på forhånd givet samlet pengebeløb, oplærer man børn og forældre til at forstå sammenhængen i tingene. Kan hjemmene give bør-

nene bedre kost, bliver der så mange flere af skatteyderkronerne til rådighed til for eksempel lejrskole, skolekomedie, eller hvad der nu ellers ligger i udkanten af, hvad de statsbetalte skatteyderpenge skal bruges til.

**Bilag 4***Finansministeriets cirkulære af 10. januar 1990*

## Cirkulære om anvendelse af statsmidler til personalekantiner m.v.

§ 1. Statslige institutioner må ikke anvende statslige midler til drift af eller indkøb for personalekantiner m.v. og spisepladser for personalet ud over de forpligtelser, der med udgangspunkt i gældende arbejdsmiljøregler og disses sædvanlige anvendelse påhviler arbejdsgivere.

*Stk. 2.* For tilskudsmodtagende selvejende institutioner m.v., der modtager statstilskud, skal der ved fastlæggelsen af tilskudsgrundlaget ses bort fra udgifter ud over de i stk. 1 nævnte.

§ 2. Arbejdsmiljøbestemmelser om spiserum findes for tiden i § 13. nr. 12 i Lov om almindelig arbejderbeskyttelse (lovbekendtgørelse nr. 297 af 4. juli 1968 med senere ændringer) jvf. § 2 nr. 1 i Arbejdsministeriets bekendtgørelse nr. 611 af 18. december 1985 om regler efter den tidligere arbejderbeskyttelseslovgivning, der med mindre ændringer forbliver i kraft efter arbejdsmiljølovens ikrafttræden (ikrafttrædelsesbekendtgørelsen). Der henvises også til medde-

lelse fra Arbejdstilsynet nr. 1.01.6 Vejledning om spiseplads i forbindelse med faste arbejdspladser, september 1984.

§ 3. Statslige institutioners udgifter i henhold til § 1 afholdes under institutionens driftsudgiftsbevilling.

§ 4. Nærværende cirkulæres bestemmelser forudsættes iværksat, så snart eksisterende kontraktlige eller andre forpligtelser tillader det. Det er ved det politiske forlig om finansloven for 1990 forudsat, at de heri optagne kantine-tilskud reduceres med 50 pct. i 1990, og at beløbene bortfalder i BO-årene. En hertil svarende mindreudgift optages på tillægsbevillingslovforslaget for 1990. Tilsvarende besparelser udvises i tilfælde, hvor kantineudgifter afholdes af driftsbevillinger.

*Stk. 2.* Finansministeriets cirkulære af 21. december 1988 om oprettelse og drift af personalekantiner m.v. hos statslige institutioner ophæves.

*Finansministeriet, den 10. januar 1990*

HENNING DYREMOSE

/ H. Reinholdt Pedersen